

Ἀποσπάσματα ἀπὸ τῆς τῆς Μαρίας (Μάρτιος)

Μιά μεγάλη ἐπανάσταση συντελεῖται σ' ὅλον τὸν κόσμον, γύρω μας.

Δὲν μπορούμε νὰ σχηματίσουμε καθαρὴν ἀντίληψη γιν αὐτὴν, γιατί ξετολῆγεται ἀργὰ καὶ κάτω ἀπὸ τὰ μάτια μας. Ὅμως δὲν θάταν ἴσως τολμηρὸ νὰ πῆ κανεὶς πὼς θὰ φέρη τόσες μεγάλες κοινωνικὲς μεταβολές, ὅσες ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση, καὶ ὅτι θάχη ἕναν πνευματικὸ καὶ ψυχικὸν ἀντίχτυπο ἀνάλογο πρὸς τὴν πρὸς τὰς μεγάλες θερησκευτικὰς μεταρρυθμίσεις...

...Ἡ ἀνθρωπότης ἀληθινὰ χρειάστηκε χιλιετηρίδες δλόκληρες γιὰ νὰ χειραφετηθῆ ἀπὸ τὴν πρωτόγονη θερησκευτικὴ ἀντίληψη πὸν ἔβαζε ἕναν ἄνθρωπο ἀπόλυτο ρυθμιστὴ τῆς ζωῆς τῶν λαῶν. Κεῖ ἐχρησιάσθηκε τὴν χιλιετηρίδες αὐτὲς γιὰ νὰ φτάσῃ στὴν πρώτη ἔννοια τῆς ἰσότητος καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν πρακτικὴ τῆς ἐφαρμογῆς μετὰ τὴν καθιέρωση τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας. Καὶ πέρασαν ἀκόμα αἰῶνες πολλοὶ γιὰ νὰ ἐγκλωπώθῃ τὴν πολιτικὴ ἐλευθερία σὰν ἀλλήλη ὄψη τῆς ἰσότητος, καὶ νὰ φθάσῃ τέλος στὴν ἔννοια τῆς οἰκονομικῆς ἰσότητος πὸν γι' αὐτὴν ἀγωνίζεται τόσο ἐντατικὰ σήμερον.

Μέσα στὴ σταθερὴ αὐτὴ πρόοδο τῆς ἀνθρώπινης συνείδησης, ἔχει τὴν ἀρχὴν καὶ ὁ Φεμινισμὸς, ὁ ἀγὼνας γιὰ τὴν χειραφέτηση τῆς γυναίκας πὸν ἀκολούθησε τὴν ἀπελευθέρωση τῶν δούλων καὶ συγχρονίστηκε μετὰ τὴν χειραφέτηση τοῦ παιδιοῦ. Καὶ ἔτσι πρέπει νὰ τὸν νοιώσουμε τὸν ἀγὼνα αὐτόν, σὰν μιὰ συνέχεια τῆς αἰώνιας προσπάθειας τοῦ ἀνθρώπου νὰ καλλιεργῆ τὴν ζωὴν του καταχτώντας νέες ἠθικὰς ἀξίες καὶ ὄχι σὰν ἕνα προσωπικὸ κίνημα πὸν ἔχει τὴν αἰτία του στὴν οἰκονομικὴν συνθήκην τοῦ περασμένου αἰῶνα καὶ πὸν θὰ σβόσῃ τάχα, μὲν μόλις λείπουν οἱ συνθήκες αὐτὲς...

Ἔθεσι τοῦ Φεμινισμοῦ στὴν Ἑλλάδα Σβώλου 1924)

...Ὁ Φεμινισμὸς δὲν ἐξαντλεῖται μετὰ τὴν ὀρισμένους διεκδικήσεις τῆς γυναίκας μέσα στὴ σημερινὴ κοινωνία. Ὁ Φεμινισμὸς στὴν οὐσία του εἶναι ἀνακατάταξη τοῦ ἀνθρώπινου παράγοντος καὶ ἔτσι θάχη ἀποτέλεσμα μιὰ κολοσσιαία πρόοδο σ' ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα...

...Ἡ νομικὴ θέσι τῶν προσώπων σὲ ὀρισμένους ἱστορικὰς στιγμὰς εἶναι τὸ ἀπαύρασμα τῶν κοινωνικῶν ὄρων τῆς ὑπάρξεώς τους. Καὶ γιὰ τὴν γυναῖκα καὶ ἰδιαίτερα τὴν Ἑλληνίδα, ἡ νομικὴ αὐτὴ ἀνισοτέλεια πὸν εἶδαμε, εἶναι ἡ φυσικὴ συνέπεια τῆς κοινωνικῆς τῆς ὑποτέλειας. Κάτω ἀπὸ τὴν ὀρατικὴν ἀπριοριστικὴν ἐξηγήσεις τοῦ φαινομένου αὐτοῦ πὸν δίναμε συνήθως, μιὰ σκληρὴ ἀλήθεια ὑπάρχει. Ἡ Ἑλληνίδα ἦταν ὡς τώρα ἀπὸ τὸ λίκνο τῆς ὡς τὸν τάφο τῆς ἕνα κατ' ἐξοχίαν ἑτεροσυντήρητο πλάσμα. Δὲν ἦταν οἰκονομικὴ μονάς, ἦταν οἰκονομικὸ βάρος. Ἦταν τὸ ἀμείλιχτο δημόσιο χρέος τῆς ἑλληνικῆς οἰκογένειας. Τὴν διέτρεφαν καὶ ἂν ἀκόμα γεροντοσε ἀνύπαντρη, ὁ πατέρας, ὁ ἀδελφὸς καὶ κάποτε καὶ ὁ θεὸς ἢ ὁ γαμπρός. Τὴν προῦντιζαν πάλι τὰ ἴδια πρόσωπα μετὰ μύριες στερήσεις τῆς δικῆς τους ζωῆς, δουλεύοντας σκληρὰ δλόκληρα τὰ νειάτα τους γιὰ νὰ τὴν παντρεύουν ὅπως πρέπει. Ἀκόμα καὶ ἂν δυστοχοῦσε στὸ γάμο τῆς ἢ χήρευε καὶ δὲν εἶχε περιουσία, γύριζε πάλι στοὺς ἴδιους γονεῖς ἢ συγγενεῖς καὶ αὐτοὶ πάλι θάπαιρπε νὰ τὴν ζήσουν, μετὰ τὸ δικὸν τους μύχθο, μετὰ τὴν δικὴν τους θυσία. Ἀλλ' ἀπὸ τὴν συστηματικὴν αὐτὴν θυσίαν πὸν γιὰ νὰ γίνει πατροπαράδοτος δὲν ἦταν λιγώτερο βαριές, σχηματίζεται ὁ σιδερένιος κλοιὸς τῆς σκλαβιάς τῆς γυναίκας, μέσα στὸν ὁποῖο αὐτὴ ἡ ἀνθρώπινη ἀξία τῆς μηδενίζεται...

...Μόνον ἡ ἰσότητι σὰν μὴ στὴν οἰκογένεια θὰ δόσῃ

τὸ καίριο πλήγμα κατὰ τοῦ ἀτομικισμοῦ. Καὶ θάταν τὸ μεγαλύτερο ἴσως εὐεργέτημα ποὺ μποροῦσε νὰ γίνῃ στὸν Ἑλληνικὸ λαὸ — τὸν στενὰ ἀτομικιστικὸ καὶ ἐγωϊστικὰ ἀδιάφορο γιὰ κάθε ὁμαδικὴ ἐνέργεια καὶ δράση, τὰ σπουδαιότερα δηλαδὴ γνωρίσματα τοῦ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου.

Μέσα στὴν οἰκογένεια διαμορφωμένη σὲ μιὰ μικρὴ κοινωνικὴ κοινότητα, ὅπου καθένας θὰ νοιώθῃ πὼς τὰ ὄρια τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας τελειώνουν ἐκεῖ ποὺ ἀρχίζει ἡ περιοχὴ τῆς ἐλευθερίας τοῦ διπλανοῦ του, θὰ πάρῃ ὁ νεο-Ἕλληνας τὴν ἀληθινὴ κοινωνικὴ ἀνατροφή, θὰ αἰσθανθῇ τὴν ἔννοια τῆς ἀλληλεγγύης ὅχι στὴ στενότερῃ τῆς ἔκφραση, ὅχι σὰν τὸν οἰκογενειακὸ δεσμὸ ποὺ διατηριέται ἀπὸ ὑποχρέωση, μὰ σὰν ἀθόρμητη ὑποταγὴ τῶν ἀτομικῶν θελήσεων στὴ συνισταμένη τῶν θελήσεων αὐτῶν, στὴ γενικὴ θέληση.

...Καὶ σιγὰ σιγὰ ἡ γυναίκα, ποὺ ἔχει μόνον προορισμὸ ν' ἀρέσῃ στὸν ἄντρα, ἡ γυναικακούκλα θὰ ἀποσύρῃται μονάχη ἀπὸ τὴ σκηνὴ τοῦ κόσμου. Καὶ μέσα στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου θὰ πάρῃ τὴ θέση τῆς στὸ μουσεῖο τῶν παλιῶν πραγμάτων, δίπλα στοὺς εὐγενεῖς καὶ στοὺς κληρικὸς τοῦ παλιοῦ καιροῦ καὶ στοὺς βασιλεῖς τῆς σήμερα. Καὶ μιὰ ἀλλοιώτικη κοινωνία θὰ κοττάζῃ τὴ γυναίκα κούκλα μὲ τὸ ἴδιο μειδιάμα ποὺ κοττάζομε σήμερα τὶς διάφορες *Dames Galantes*, τὶς *Πομπαντούρ*, τὶς *Μαιντενὸς* δίπλα στοὺς μεσαιωνικοὺς ἰππότες καὶ τὸν Βασιλέα - Ἥλιο καὶ θ' ἀπορῇ ἂν αὐτὰ τὰ πλάσματα ὑπῆρξαν ποτὲ ἄνθρωποι.

Ἡ γυναίκα τότε, τὸ ἐνσυνείδητο καὶ ὑπεύθυνο πλάσμα, θ' ἀγωνίζεται πλάι στὸν ἄντρα γιὰ νὰ στηρίξῃ στὸν κόσμον αὐτὸ τὴ Δικαιοσύνη, ποὺ ὅπως εἶπε ὁ κλασσικὸς ποιητής : «τίποτε δὲν εἶναι ἀπ' αὐτὴν ὠραιότερο, οὔτε ὁ ἥλιος στὴν ἀνατολὴ του, οὔτε καὶ στὴ δύση του».